

3. Η βασιλεία του Μιχαήλ Γ΄ και η αυγή της Νέας Εποχής

Όροι κλειδιά

Νέα εποχή – καίσαρ Βάρδας – Σχολή Μαγναύρας – Λέων φιλόσοφος ή Μαθηματικός – χειρόγραφα – Φώτιος – Μυριόβιβλιος – άλωση Αμορίου – ακρίτες – ακριτικά τραγούδια – Αρέθας – δημώδης λογοτεχνία – λόγια λογοτεχνία

α. Έναρξη της Νέας Εποχής

- Στα χρόνια του Μιχαήλ Γ΄ (842-867) άρχισε η ανάπτυξη της δύναμης του Βυζαντίου.
- Η δύναμη του Βυζαντίου έφτασε στο **αποκορύφωμά** της στα χρόνια της Μακεδονικής δυναστείας (867-1025).
- Μετά την Εικονομαχία το κράτος ασχολήθηκε με την **άμυνά του κατά των Αράβων** και με έργα **πολιτισμού**.
- Τις κρατικές υποθέσεις χειρίστηκε ο **καίσαρας Βάρδας** (αδελφός της αυτοκράτειρας Θεοδώρας και θεός του Μιχαήλ Γ΄) από το 855 έως το 866.

β. Ίδρυση της σχολής της Μαγναύρας

- Η ίδρυση της **Σχολής** (Πανεπιστημίου) της **Μαγναύρας** (μεταξύ 855 και 866) είναι σημαντικός σταθμός στην ιστορία της βυζαντινής εκπαίδευσης.
- Την **πρωτοβουλία** για την ίδρυσή της είχε ο καίσαρας **Βάρδας**.
- **Διευθυντής** της ανέλαβε ο **Λέων ο Φιλόσοφος ή Μαθηματικός**, διάσημος επιστήμονας της εποχής.
- Η σχολή περιλάμβανε τμήματα **φιλοσοφίας, γεωμετρίας, αστρονομίας και γραμματικής**.
- Η **σημασία** αυτής της Σχολής της Μαγναύρας είναι μεγάλη, γιατί η πνευματική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε με **επίκεντρο** τη σχολή αυτή προετοίμασε την **αναβίωση των αρχαίων γραμμάτων** στην εποχή του Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου (913-959).

γ. Ενδιαφέρον για τους κλασικούς

- Στην εποχή του Μιχαήλ Γ΄ οι λόγιοι άρχισαν να συλλέγουν, να μελετούν και να αντιγράφουν **χειρόγραφα** με έργα αρχαίων **Ελλήνων** συγγραφέων.
- Ο σημαντικότερος λόγιος της εποχής είναι ο **Φώτιος** (πατριάρχης στα διαστήματα 858-867 και 877-886).
- Το σημαντικότερο έργο του Φωτίου είναι η **Μυριόβιβλος**, με κρίσεις για έργα της χριστιανικής και της **θύραθεν** [= κοσμικής] παιδείας.
- Στα χρόνια του Φωτίου έγινε ο **εκχριστιανισμός** των Μοραβών (Σλάβων) και των Βουλγάρων.

δ. Αραβικοί πόλεμοι και επική ποίηση

- Οι επιθέσεις των Αράβων κατά του Βυζαντίου ήταν συνεχείς κατά τον 9ο αι.
- Αποκορύφωμα αυτών των επιθέσεων αποτελεί η **άλωση του Αμορίου**, πατρίδας του αυτοκράτορα Θεόφιλου, ως αντεκδίκηση για την καταστροφή της πατρίδας του Άραβα χαλίφη, της Σωζόπετρας.
- Το Αμόριο επανήλθε στα χέρια των Βυζαντινών το 858.
- Οι πόλεμοι με τους Άραβες στα σύνορα του Βυζαντίου αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τη διαμόρφωση της βυζαντινής επικής ποίησης.
- Ανώνυμοι λαϊκοί τραγουδοποιοί συνέθεταν τραγούδια (**ακριτικά τραγούδια**), για να εξυμνήσουν τα κατορθώματα των **ακριτών** (= φρουρών των ανατολικών συνόρων του Βυζαντίου).
- Γνωστό, από την εποχή αυτή, είναι το **Άσμα του Αρμούρη** (συνδέεται πιθανόν με το Αμόριο της Φρυγίας).
- Περιφερόμενοι τραγουδιστές τραγουδούσαν τα ακριτικά τραγούδια, σημαντικά δείγματα της **δημώδους ή λαϊκότροπης λογοτεχνίας** της εποχής. Την πληροφορία δίνει ο λόγιος **Αρέθας**.
- Παράλληλα με τη **δημώδη** λογοτεχνία καλλιεργείται και η **λόγια λογοτεχνία**.

Ερωτήσεις

Βιβλίο, σελ. 38 – Ερωτήσεις 1, 2, 3, 5.

Επιπλέον:

1. Ποιος είχε την πρωτοβουλία για την ίδρυση της σχολής της Μαгнаύρας, ποιος ήταν διευθυντής της και ποια τμήματα περιλάμβανε;
2. Ποιος λόγιος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την αρχαία ελληνική γραμματεία και ποιο είναι το σημαντικότερο έργο του; Τι περιέχει αυτό;
3. Τι είναι τα ακριτικά τραγούδια; Από πού αντλούν το υλικό τους και ποιοι είναι οι ήρωές τους;